

СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»

ДЕРЖАВНА
НАУКОВА
УСТАНОВА

ІНСТИТУТ
МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ
ОСВІТИ

ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ ЮРИДИЧНИХ КАДРІВ
ДЛЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ**

Матеріали III Всеукраїнської конференції
(м. Харків, 25 квітня 2024 року)

Випуск 3
Харків

УДК 351.74-057.36

А 43

*Рекомендовано до видання Вченою радою
Інституту підготовки юридичних кадрів
для СБУ НЮУ імені Ярослава Мудрого
(протокол № 30 від 19 квітня 2024 року)*

Редакційна колегія:

Червяков О.І., канд. юр. наук;
Шендрик В.В., док. юр. наук, професор;
Євтушенко, канд. юр. наук;
Грохольський В.П. – канд. юр. наук, доцент

Редакційна колегія вважає за доцільне повідомити, що не всі положення і висновки окремих авторів є безперечними. Разом з тим, їх публікація здійснюється з метою забезпечення плюралізму наукової думки і публічного обговорення.

Матеріали друкуються мовою оригіналу. За виклад, зміст і достовірність матеріалів, а також використання наукових джерел без відповідного посилання відповідають автори.

**Актуальні питання забезпечення службово-бойової діяльності сил
А 43 сектору безпеки і оборони:** матеріали матеріали III Всеукраїнської
конференції, м.Харків, 25 квітня 2024 року. – Харків: ФОП Бровін О.В.,
2024. – 368 с.

ISBN 978-617-8238-53-7

У збірнику представлено матеріали III Всеукраїнської конференції, присвяченої обговоренню та вирішенню низки проблемних питань, забезпечення службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони України. Зокрема тези виступів стосувались удосконалення тактико-спеціальної, вогневої, спеціальної фізичної, медико-тактичної підготовки сил сектору безпеки і оборони, імплементації стандартів та досвіду країн-членів НАТО при підготовці кадрів для потреб сил сектору безпеки і оборони, комунікації та міжвідомчої взаємодії в діяльності сил сектору безпеки і оборони, забезпечення безпеки та захисту об'єктів критичної інфраструктури, стратегії гендерної рівності у силових структурах України, питанням психологічного забезпечення військовослужбовців при виконанні оперативно-службових та/або службово-бойових завдань.

Видання адресоване представникам сектору безпеки і оборони України, науковим та науково-педагогічним працівникам, науковим співробітникам наукових установ, курсантам, а також іншим особам, до предмету зацікавленості яких відносяться порушені теми.

УДК 351.74-057.36

ISBN 978-617-8238-53-7

© Служба безпеки України, 2024
© Інститут підготовки юридичних кадрів для СБУ
Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого, 2024

Пономарьов В.О., Великов С.Г. НАСЛІДКИ ВТРАТИ УКРАЇНОЮ СТАТУСУ ЯДЕРНОЇ ДЕРЖАВИ	269
Попадюк Р.В., Токар О.А., Фесенко Д.В. ЗАСТОСУВАННЯ МВГ ДЛЯ ПРИКРИТТЯ ОБ’ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	271
Росляков О.В., Суконько С.М. НЕОБХІДНІСТЬ ОБГРУНТУВАННЯ РОЛІ ТА МІСЦЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ОБОРОНИ ВАЖЛИВИХ ДЕРЖАВНИХ ОБ’ЄКТІВ В ОСОБЛИВИЙ ПЕРІОД	275
Старцев В.В., Гурін О.М., Михальова Л.В. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПАСИВНИХ ВИДІВ ПРОТИДІЇ БЕЗПЛОТОВАНИМ ЛІТАЛЬНИМ АПАРАТАМ ПРИ ЗАХИСТІ ОБ’ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ВІЙСЬКОВИХ ОБ’ЄКТІВ	277
Філяніна Л.А. ОБ’ЄКТИ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ: ЗАГРОЗИ ТА МЕТОДИ ЗАХИСТУ	281
Хоменко Д.В. ЗАСТОСУВАННЯ ПРОАКТИВНОГО ПІДХОДУ З МЕТОЮ ЗАХИСТУ ОБ’ЄКТІВ МОЖЛИВИХ ТЕРОРИСТИЧНИХ ПОСЯГАНЬ	283

СЕКЦІЯ 5 СТРАТЕГІЇ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У СИЛОВИХ СТРУКТУРАХ УКРАЇНИ

Богун Т.Є. СТРАТЕГІЇ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У СИЛОВИХ СТРУКТУРАХ УКРАЇНИ	285
Гуденець Д.О. СТРАТЕГІЇ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У СИЛОВИХ СТРУКТУРАХ УКРАЇНИ	288
Келембет К.А. ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ В ПОЛЩЕЙСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	292
Кусяк Л.Г. ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ІНОЗЕМНА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ»: ГЕНДЕРНИЙ ПІДХІД	294
Махтаї Д.А. ГЕНДЕРНА ГАРМОНІЗАЦІЯ У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ Й ОБОРОНИ УКРАЇНИ: ПРОГРЕС У ПРАВОВІЙ ТА ПРАКТИЧНІЙ СФЕРАХ	295
Палько К.С. ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	299
Платонов В.М. ЖІНКА-САПЕР СЬОГОДНІ: ДОСВІД РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	301
Поліщук Т.В. ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ В АРМІЇ	303
Пономарьов В.О., Євтушенко І.В. ПРОБЛЕМАТИКА ГЕНДЕРНОЇ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ	304

2. Савчук, Олена. «Допомога учасникам бойових дій та членам їхніх сімей у випадках домашнього насильства.» (2019).
3. Тітова, К. В. "Проблема запобігання насильству в сім'ях бійців ООС." Програмний комітет конференції, 66.

Платонов В.М.

науковий співробітник навчально-наукової лабораторії екстремальної та кризової психології науково-дослідного центру Національного університету цивільного захисту України

ЖІНКА-САПЕР СЬОГОДНІ: ДОСВІД РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Реалії сучасних війн показують, що жінки можуть залучатися до всіх військових професій на рівні з чоловіками.

До початку військових дій на сході України в 2014 році, жінки не могли проходити службу за всіма існуючими військовими професіями, бо деякі з них вважалися “не жіночими”, а саме професія сапер та робота з вибухонебезпечними речовинами [2]. Починаючи з 2015 року в Україні запроваджено стратегію перегляду військових професій, що була розроблена на 2016-2017 роки, для можливості розширення переліку професій на які можна призначати військовослужбовців-жінок. Так в 2016 році Наказом Міністерства оборони України від 03.06.2016 № 292 жінки-військовослужбовці можуть займати військово-облікову спеціальність з розмінування [1].

Професія сапер потребує від кандидата певних стали фізичних та психофізіологічних навичок, бути спокійним та уважним, зберігати контроль та точність рухів мілкої моторики рук, при тому мати гарну фізичну підготовку щоб переносити важкі предмети при цьому контролюючи тремтіння рук, швидко опанувати емоції. Окрім зазначених загально прийнятих професійних якостей для сапера важливими є й професійні психологічні якості такі як: саморегуляція, самоконтроль, адекватна самооцінка, емоційна стійкість, готовність до ризикованих дій, опанування власної тривожності, наявність та певний рівень. Вважалося, що такі індивідуально-психологічні та професійні якості притаманні здебільшого чоловікам, за умови додаткової фізичної витривалості та уміння швидко опанувати свій психологічний стан, але сучасні реалії показують, що жінки з відповідними рівнем індивідуально-психологічних та фізичних якостей також можуть працювати за спеціальністю сапер розмінування. Жінки в секторі безпеки та оборони України не нехтують цією спеціальністю та добровільно долучаються до подальшої служби сапером.

Світова практика показує, що серед жінок професія сапер у армії не є доволі актуальною, а частка жінок-саперів доволі мала на відміну від чоловіків. На прикладі Армії оборони Ізраїлю де частка військовослужбовців-жінок є однією з найбільших, жінок-саперів лише одиниці. Слід зауважити, що робота військових саперів, це не лише розмінування та знешкодження вибухонебезпечних предметів, а також постановка мінних полів або створення мінних загороджень, проведення інженерних вибухових робіт.

На сьогоднішній день у секторі безпеки та оборони України працюють жінки які займаються саперною справою, звісно їх частка залишається незначною і поки що це одиниці, але кількість жінок які проходять навчання на фахівців з розмінування зростає.

Так на сьогодні відомо про жінку-сапера Ольгу Прищепу на псевдо «Кобра» яка проходить службу в лавах Збройних Сил України з початку Антитерористичної операції. Операції об'єднаних сил з 2014 року, згодом перейшла до добровольчого батальйону де вже змогла перейти до саперної справи [3]. В Державній службі України з надзвичайних ситуацій відомо про першу жінку водолаза-піротехніка, яка поєднала професію водолаз з

саперною справою Тетяна Мордач, а також першу дівчину кінолога-піротехніка [4, 8]. Представниця Національної гвардії України, жінка сапер яка займається розмінуванням деокупованих районів Київщини [5]. В лавах Державної спеціальної служби транспорту вже працює жінка сапер, а ще п'ять жінок проходять навчання за відповідними курсами. Як наголошується у репортажі: - “Переймається досвід таких організацій як The HALO Trust і FSD Ukraine та інших, де жінки працюють на рівні з чоловіками за спеціальністю гуманітарне розмінування”. Звісно, вони виконують завдання з обстеження розмінованих територій або маркування вибухонебезпечних предметів не обстежених територіях [6].

Світовий досвід організацій з гуманітарного розмінування The HALO Trust та інших, давно довів, що жінки можуть працювати в саперній справі.

Здебільшого жінки виконують роботи з перевірки вже очищених територій на наявність небезпечних та безпечних залишків від вибухонебезпечних предметів, така робота потребує терпіння, тривалої концентрації уваги, вміння визначати дрібні предмети де жінки себе добре зарекомендували.

Інший напрямок роботи, це пошук вибухонебезпечних предметів та їх маркування для подальшої роботи саперів, це більш небезпечна робота, яка є ризиковою потребує психологічної стійкості але в той же час вимагає максимальної уважності, вміння опанувати свої емоції і бути максимально уважним до деталей та дрібних предметів.

Слід наголосити, що така практика роботи ведеться давно. В країнах де велися локальні бойові дії організації з гуманітарного розмінування навчають жінок з місцевого населення спеціалізованим курсам з гуманітарного розмінування та виконувати роботу з маркування необстежених територій тим самим пришвидшуючи роботу для саперів, які займаються знешкодженням вибухонебезпечних предметів.

Досвід війни на сході України так само показав, що жінки можуть ефективно виконувати роботи з обстеження очищених територій, та перевіряти деокуповані території тим самим пришвидшити роботу з пошуку вибухонебезпечних предметів. Представниці організацій The HALO Trust, FSD Ukraine та ін. до широкомасштабного вторгнення працювали над очищенням деокупованих територіях Донецької та Луганської областей [7].

Таким чином, досвід та масштаби сучасних війн показують, що жінки на рівні з чоловіками можуть виконувати роботи з очищення територій від вибухонебезпечних предметів, а практика залучення жінок до саперної справи тільки розширюється.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження змін до тимчасових переліків військово-облікових спеціальностей і штатних посад рядового, сержантського і старшинського складу та військовослужбовців-жінок і тарифних переліків посад вищезазначених військовослужбовців : наказ Міністерства Оборони України від 03.06.2016 р. № 292. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-16#n9> (дата звернення 21.03.2024)
2. Ф. Флурі, М. Берлінська, В. Бардак Жінки у секторі безпеки України: законодавство і сучасні приклади. Київ – Женева 2016. 60 с.
3. Ця жінка вже майже 5 років розмінує Донбас URL : <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/genderni-pitannya-u-sferi-bezpeki/czya-zhinka-vzhe-majzhe-5-rokiv-rozminovue-donbas.html> (дата звернення 25.03.2024)
4. У ДСНС працюватиме перша в Україні водолазка-саперка URL : https://galinfo.com.ua/news/u_dsns_pratsyuvatyme_persha_v_ukraini_vodolazkasaperka_400239.html (дата звернення 25.03.2024)
5. У лавах Нацгвардії з'явилася перша жінка-сапер: як вона допомагає розмінувати Київщину URL : <https://tsn.ua/exclusive/u-lavah-nacgvardiyi-z-yavilasya-persha-zhinka-saper-yak-vona-dopomagaye-rozminovuvati-kiyivschinu-2076910.html> (дата звернення 25.03.2024)
6. У підрозділах Держспецтрансслужби вже 5 жінок виконують завдання з розмінування URL : <https://armyinform.com.ua/2023/05/23/u-pidrozdilah-derzhspecztranssluzhby-vzhe-5-zhinok-vykonuyut-zavdannya-z-rozminuvannya/> (дата звернення 25.03.2024)

7. Жінки на мінному полі: як українки розмінують Схід України URL : <https://life.pravda.com.ua/society/2021/10/7/246143/> (дата звернення 25.03.2024)

8. Кінологиня-сапер Ніка стала першою жінкою в ДСНС, яка опанувала цю професію URL : <https://chas.news/news/kinologinya-saper-nika-stala-pershoyu-zhinkoyuv-dsns-yaka-oranuvala-tsyu-profesiyu-foto> (дата звернення 25.03.2024)

Поліщук Т.В.

курсант Національної академії
Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ В АРМІЇ

Хоча гендерні стереотипи присутні у всіх сферах суспільства, вони мають особливе значення в військовій сфері, де думка про те, що чоловіки і жінки мають виконувати різні ролі все ще існує не зважаючи на те, що частка жінок-військовослужбовців значно зростає. Такі твердження ведуть до появи та укорінення стереотипних думок в суспільстві про те, що чоловіки і жінки не лише можуть, а й повинні виконувати різні ролі, і що деякі ролі мають бути виключно чоловічими.

Гендерні стереотипи – сформовані культурою узагальнені уявлення про те, як поведуться чоловіки і жінки. Поява гендерних стереотипів обумовлена тим, що модель гендерних відносин історично вибудовувалася так, що статеві відмінності переважали над індивідуальними, якісними відмінностями в особистості чоловіка і жінки. [1]

Основні гендерні стереотипи – це уявлення про те, як повинні вести себе чоловіки та жінки, що ґрунтується на їхній статі. Наприклад, стереотип, що чоловіки повинні бути сильними та емоційно стриманими, а жінки – чутливими та займатися виключно домашніми справами. Такі упередження можуть призводити до обмеження можливостей людей та створювати нерівність в суспільстві.

«Слабка стать» - стереотип, що пронизує всі сфери діяльності, якими може займатися жінка, зокрема військовою. Він може включати уявлення про те, що жінки не можуть бути такими ж сильними, витривалими або здатними до бойових дій, як чоловіки. Це може призводити до того, що жінкам надають менше можливостей для професійного росту та розглядають їх як менш конкурентоспроможних. Однак цей стереотип не відображає реальний потенціал та здібності жінок у військовій сфері.

В наш час жінки мають значні можливості займати посади, які вони обирають, незалежно від стереотипів. Так само, військова жінка може продемонструвати, що захищати країну можуть не тільки чоловіки. Жінкам-військовослужбовцям доводиться прикладати більше зусиль, щоб довести, що вони здатні виконувати бойові завдання на рівні з чоловіками.

Від початку конфлікту на Сході України жінки беруть участь у військових діях у складі добровольчих батальйонів, Державної прикордонної служби, Національної гвардії та Збройних сил України. Станом на січень 2024 року у військових формуваннях служать 45 587 жінок. При цьому 13 487 військовослужбовиць мають статус учасника бойових дій. Про це повідомляє Military Media Center в Telegram-каналі. [2]

Однак цей стереотип деякі жінки можуть заперечувати, оскільки вони є неготовими до нових ролей та можливостей. Це може бути пов'язано багатьма факторами, такими як культурні стереотипи, соціальний тиск, недостатність підтримки та можливостей. Вони можуть відчувати страх або невпевненість у своїх здібностях. Для того, щоб змінити цю ситуацію, важливо підтримувати жінок, створювати умови для їхнього самовдосконалення та забезпечувати рівні можливості для всіх. Одним з таких кроків є речове забезпечення жінок-військовослужбовців, яке сьогодні в значній мірі все ще орієнтоване на старі стандарти,

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ**

Матеріали III Всеукраїнської конференції
(м. Харків, 25 квітня 2024 року)

Випуск 3

Видається в авторській редакції

Електронне видання

Оргкомітет III Всеукраїнської конференції:
**Владислав Шендрик, Вадим Грохольський, Ігор Євтушенко,
Микола Корчагін, Віктор Пономарьов, Степан Великов.**

Відповідальний за випуск І.В.Євтушенко
Редактор, оригінал-макет, дизайн – І.В. Євтушенко

Видавець ФОП Бровін О.В.

Свідоцтво про внесення суб'єкта до Державного реєстру
видавців та виготовників видавничої продукції серія ДК 3587 від 23.09.09 р.
Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 21.39. Тир. 100 прим. Зам. 780.

Надруковано з макету замовника ФОП Бровіна І.П.
61022, м. Харків, вул. Трінклера, 2, корп.1, к.19. Т. (066) 822-7 1-30